

„A legérzékenyebb terület a foglalkoztatás”

dr. Gyimesi László örül annak, hogy végre a művészekre irányul a figyelem

Nyár végén Veszprémben rendezett kétnapos előadó-művészeti konferenciát a Magyar Művészeti Akadémia, s a tanácskozáson számos, mindenkit foglalkoztató téma szóba került, többek között a tao sorsa vagy a művésznegyedjék. Sajnálatos módon azonban erre az eszmecserére a zenekari vezetőket nem hívták meg... Viszont az előadók között ott volt dr. Gyimesi László, Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének főtítkára, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnöke is, aki az általa kidolgozott művész-életpálya modellről tartott rövid ismertetőt.

■ Mi ösztönözte arra, hogy kidolgozzon egy ilyen alapos, a teljes előadó-művészeti törvényt átfogó javaslatot?

– Létezik most egy pontosan nem megfogalmazott elképzelés, közös óhaj, hogy rendezzük valahogyan a művészfoglalkoztatással összefüggő kérdéseket. Ez hatalmas terület, az előadó-művészeti törvénynek egész fejezete foglalkozik a szektor sajátos szabályaival. Az alaposan kidolgozott struktúra már hatodik éve működik, de ami a foglalkoztatás egyéb körülményeit illeti, ott valóban szükség van arra, hogy tegyünk valamit. Így született meg ez az életpálya-modell. Nyári feladatként készítettem ehhez egy tervezetet. A szakmának is igénye van erre, sajnálom, hogy Veszprémben éppen az egyik legnagyobb létszámú csoport, a zenészek képviselői nem voltak jelen... Viszont mindaz, amiről a konferencián beszéltem, nem valaminek a vége, hanem inkább csak a kezdete. A veszprémi konferenciának egyébként éppen a párbeszéd, az ellentétek elsimítása volt a célja. Hiszen akkor tudunk erőt mutatni, ha képesek

vagyunk egységesen, a saját érdekeinkért fellépni. Szerencsére zenei területen ez a jellemző! Ha áttekintjük a művészvilág gondjait, akkor látjuk, a legérzékenyebb terület a foglalkoztatás. Annak pedig kimondottan örülök, hogy végre elkezdtek azokkal foglalkozni, akik ennek a művelői. Erről ugyanis nem lehet elfeledkezni, miközben az utóbbi két évtizedben sajnos sikerült a művészek egy részét földönfutóvá tenni...

■ Magam is meghallgattam egy tanácskozást, ami a tao változásairól szólt, s ezen szóba került, hogy Marton László ötlete alapján születhetne egy szolidaritási alap, amelybe a művészek és a színház igazgatók is fizetnének, 2 illetve 8%-ot, az aktuális díjazásuk után. Viszont az igazgatók nem nagyon támogatták ezt az elképzelést... Azt mondták, a művészek korábbi döntésének az ódiúmat nem kívánják viselni.

– A kilencvenes évek közepén a színészek egyharmada volt vállalkozó, a többség közalkalmazottként dolgozott. Már akkor kértem az igazgatókat, segítsenek megállítani ezt a folyamatot, mert belátható és rettentő következményei lesznek. A színész fel fogja élni, amit keres, s aztán, amikor már senki nem akarja foglalkoztatni, akkor lehetetlen helyzetbe kerül. Lehet, hogy kihúzza a nyugdíjig, de abból sem fog megélni... A szabadfoglalkozású rock-zenészeknél is létezik sajnos ez a probléma. Ráadásul a kilencvenes években az állam még ösztönözte is az általunk kényszervállalkozásnak nevezett foglalkoztatást, sok helyen maga a fenntartó rendelte el... Egy jogszabály volt a kezdete mindennek, az 5/1965-ös művelődési miniszter rendelet, amely szerint a színházi dolgozókkal, színészekkel, táncosokkal csak határozott munkaszerződést lehetett kötni, kivételt a Kossuth-díjasok, a tíz évvel a nyugdíj előtt állók jelentették, mert ez utóbbiakat kötelesek voltak a nyugdíjig foglalkoztatni. Mindezzel természetesen fenn lehetett tartani a teljes bizonytalanságot. Ezzel már el is érkeztünk a rendszerváltáshoz, amikor ezt a jogszabályt hatályon kívül helyezték. Ezzel megszűnt a szabályozás egyetlen szociális eleme, a tízéves vé-

dettség, s bármikor ki lehetet rúgni a színművészeket, egyszerűen csak nem kellett a következő szezonra szerződést kötni. Elkezdődött a számlaadás, ami akkoriban a közterhek egy jelentős részének elosztását jelentette. Ekkor ugyanis a színház ezeket nem fizette be, hanem elosztotta az előadóval.

■ Aztán megszületett az ekho...

– Éppen azért, hogy ezt a helyzetet feloldjuk, s az ekho járulék mértéke nem volt magas, azt reméltük, hogy ez a foglalkoztatást nagyobb részben visszatereli a munka világába az ál-vállalkozások helyett. De ez nagyobb részben nem így történt... Többségében azok éltek vele, akik munkaviszonyban illetve nyugdíjban voltak. Nem hozott áttörést, közben pedig a társulatokból egyre kevésbé maradt társulat... Amikor az előadó-művészeti törvény vitája zajlott, a színházi területen éppen az jelentette a problémát, hogy nem fordít elég figyelmet a társulatok létrehozására, megőrzésére. A jog úgy tudná megoldani mindezt, hogy mindenkit munkaviszonyban kellene foglalkoztatni, jogviszonyban. Álságos dolog a művészre hivatkozni. Azt nem ő dönti el, hogy milyen ajánlatot kap... Ekkor az is előfordult, hogy az MR Énekara szinte teljes egészében számlásként működött... Igenis, a munkáltatón múlik minden. Ő ad és szüntet meg lehetőségeket. Ez alól a felelősség alól nem lehet kibújni. A színházi szakma e téren gyengének bizonyult, nem volt olyan egységes elhatározás, mint például Franciaországban, ahol nem elsősorban bér-, hanem a jogviszony-harc miatt maradt el például az avignoni fesztivál. Szerencsére a szimfonikus zenekari helyzet – s erre büszke vagyok – e tekintetben jó. A kezdetektől fogva ugyanis tüzzel-vassal küzdöttünk azért, hogy megmaradjanak a státuszok, s meg is maradtak. Még az olyan együttesek, amelyek ezt fel akarták számolni, sem jártak sikerrel, mert most is munkaviszonyban foglalkoztatják a muzsikásokat. Megjegyzem, hogy a zenekari igazgatók döntő többsége ebben a kérdésben mindig partner volt, e nélkül aligha lehetett volna megőrizni a pozíciókat. Az pedig már kevésbé érdekes, hogy egyéb kifizetések vannak-e vagy sem,

a lényeg az, hogy ez a rendszer megmaradt. Lehet azt mondani, hogy ez XIX. század eleji gondolkodás és ostobaság, de őszintén szólva ez nem érint meg. Ennél sokkal fontosabb az, hogy muzsikusként a döntő többség eléri a nyugdíjkorhatárt, és ha visszavonul, tisztességes, de legalább is elfogadható nyugdíjat kap.

■ *Azért tényleg úgy vélem, hogy mind ezért nem csak a boldogan a számlázást választó művészeket lehet bibáztatni.*

– Magyarországon az utóbbi években egy furcsa munkáltatási rendszer alakult ki. Véleményem szerint háttérbe szorultak maguk a művészek. A közéletet és a sajtót jobban foglalkoztatja egy-egy színházigazgatói pályázat sorsa, mint a kiváló művészi teljesítmények. Miközben ez utóbbi miatt vesz még ma is évente négymilliónál is több jegyet a közönség. Zenekari területen más a helyzet, de ha egy színész vagy táncművész bizonyos életszakaszában nem kapja meg a szükséges lehetőségeket, amelyekért egész életében tanult, az nagyon erősen hat a karrierjére. És sajnos, itt nincsenek objektív mérőszámok...

■ *Ezért találta ki modelljében a minősítéseket, mely szerint, ha valaki kiváló, akkor nem kell három évet várnia, hogy előrébb jusson a bértáblán, viszont ha rossz teljesítményt nyújt, akkor akár tovább is benne ragadhat egy kategóriában. Kötelező továbbképzések is szerepelnek a tervben.*

– Igen, s mindez a zenészekre is vonatkozna. De tényleg nem győzöm hangsúlyozni, hogy a muzsikuskoroknál sokkal átláthatóbb, demokratikusabb a döntés. Ráadásul a zenekari tagok nem egymás versenytársai, miközben mindannyian főszerepet játszanak a zenében. Olyan közösséget alkotnak, ahol a demokrácia útján mindig megpróbálják a legjobb megoldást megtalálni, persze a felelősséget valakinek vállalnia kell a végöss döntésért. De közben is folyamatosan egyeztetés, párbeszéd folyik. Emlékszem, előfordult, hogy az Operaházban a szakszervezet nagyon erőteljesen beavatkozott a műsorpolitikába, annak érdekében, hogy ne tegyék tönkre gazdaságilag a dalszínházat, ne akarjanak annyi bemutatót, amennyire nincs pénzük, s a személyi állományuk sem alkalmas. Fel lehet persze tenni a kérdést, hogy mi köze ehhez a szakszervezetnek. De minden döntés kétarcú, hiszen művészeti és foglalkoztatási részből áll, s a kettőt nem lehet teljesen külön kezelni. Tényleg fel kellene már ismerni, hogy ezt a

műfajt a benne fellépő emberek éltetik, akik azért, hogy profikká váljanak, feláldozták a gyerekkorukat. Egy artista például úgy éli le a trapézon az életét, hogy egyetlen egyszer sem hibázhat. Abba ugyanis belehal vagy egy életre belerokkan.

■ *Hogyan fogadták a konferencián az elképzeléseit?*

– Az egyik oldalon ez a kormányzat nyitott mindenre, azt mondták, készek a törvény módosítására, ha a szakma – az MMA közvetítésével – egységes véleményre jut. Hogy mi volt a művész életpálya-modellről az első benyomás, nem tudom, mert nem volt önálló napirend, s magam is inkább csak arról igyekeztem ezt lefordítani, arról beszéltem, hogy mit jelenthet mindez a művészek életében. Ez valóban életpálya-modell, nem csupán előmeneteli rendszer. Tényleg megpróbáltuk felvázolni, hogy hogyan néz ki egy művész életpályája, melyek azok a sarokpontok, amelyek fontosak, ahol pénzügyi, jogi támogatásra van szüksége.

■ *Mi lesz ennek a tervezetnek a további sorsa?*

– Most az Magyar Művészeti Akadémia kezében van, gondolom, olyanokkal lehet

majd mindezt tovább gondolni, akik tisztában vannak egy ilyen rendszer felépítésével. Magam is szívesen segédkezem ebben. A törvény-módosítást is elő kell készíteni, ha erre sor kerül. Én a törvény aprólékos kidolgozásával előre szaladtam, de szándékosan. Remélhetően működhet. Ugyanakkor azt is látom, hogy a hosszabb távú elképzelések mellett a napi, és súlyos gondokat is enyhíteni kell. Ilyen számunkra a zenekari tagok és a – egyébként örömdetes pedagógus béremelés következtében – művésztanárok közötti jelentős, a zenészek szempontjából hátrányos helyzet. Ezt a kérdést lehet önállóan, vagy az egész csomag részeként kezelni. Emellett azt sem tartom elképzelhetetlennek, hogy a különböző előadó-művészeti műfajok problémáira eltérő megoldások szülessenek, így érthetően továbbra is a zenészek és a táncművészek ügye az első számú feladatunk.

Egy nagyon lényeges dologról azonban eddig még nem ejtettünk szót, s az a forrás. Egy ilyen életpálya –modell, de egy kisebb bérkorrekció is – ugyanis pénzbe kerül. A legnagyobb tétel a bértábla-rendszer. Fel kellene mérni, hogy milyen költséggel jár a bevezetése...

R. Zs.

A DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

GORDONKA SZÓLAMVEZETŐI ÁLLÁSRA

A próbajáték időpontja: 2014. november 12. (szerda) 12 óra

A próbajáték helyszíne: Duna Palota – Színházterem
(1051 Budapest, Zrínyi u. 5.)

A próbajáték anyaga:

J. Haydn: D-dúr gordonkaverseny I. tétel, kadenciával
J. S. Bach: IV., V., VI. szőlőszvitből egy szabadon választott tétel
Zenekari részletek

A zenekari részletek kottája a www.dunaszimfonikusok.hu honlapról szeptember 22-től letölthető, vagy egyeztetést követően személyesen átvethető a zenekari irodában.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

Az állás betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség és erkölcsi bizonyítvány szükséges.

Az írásbeli jelentkezéseket szakmai önéletrajzzal és elérhetőséggel személyesen vagy e-mailben 2014. november 7-ig az alábbi címekre várjuk:

Zenekari iroda: Duna Palota 1051 Bp., Zrínyi u. 5. 4. em./ 409.
Telefon/Fax: (+36 1) 355-83-30; Mobil: +36 20 772-43-85
E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu

Az állás betölthető: 2014. december 1.

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Budapest, 2014. szeptember 10.

Szklénár Ferenc
művészeti vezető